

**Deze brief wordt tegelijk verzonden aan
de ministers van KGG, I&W, Financiën,
LVVN en overige leden van het kabinet**

Amsterdam, 17 maart 2025

Our ref: 250317_AftF_Brief aan het kabinet betreffende steun voor industrie

Mr M.F. van Wissen
E: maikel.vanwissen@advocatesforthefuture.org
T: +31 6 5186 7379**Kabinet, kies slim en met het oog op de toekomst**

Geachte leden van het kabinet,

De afgelopen weken volgden de noodkreten over de slechte financiële toestand van de Nederlandse industrie elkaar in hoog tempo op. Volgens sommigen is het vijf over twaalf en dreigt de industrie, zonder ingrijpen, snel in te storten.¹ De sector wijst op de hoge energieprijzen en roept het kabinet op maatregelen te nemen om deze kosten te verlagen. Ook Eurocommissaris Hoekstra mengde zich in de discussie en riep de lidstaten op de industrie te steunen met generieke belastingverlagingen. Nederland doet er *echter* verstandig aan deze oproepen te weerstaan en eerst fundamentele keuzes te maken voor de toekomst.

Economen waarschuwen al jaren dat Nederland te klein is voor de huidige omvang van de industrie.² In 2023 adviseerde het Expertteam Energiesysteem 2050 het ministerie van EZK dat het vanwege de schaarse ruimte en de duurzaamheidstransitie moeilijk voorstelbaar is dat de huidige omvang van de industrie in stand blijft. Door de verduurzaming zullen sommige bedrijven uit Nederland verdwijnen – niet alleen omdat duurzame energie in landen als Spanje goedkoper is, waar zonnepanelen twee keer zoveel stroom opwekken als in Nederland en meer ruimte is voor windmolens op het land, maar ook omdat sommige activiteiten simpelweg in hun huidige omvang eindig zijn, zoals de fossiele sector.

De meest energie-intensieve bedrijven zitten in de basisindustrie, met grootverbruikers als Tata Steel, Shell, Yara, Dow en LyondellBasell. Deze sector vertegenwoordigt slechts 1% van onze economie en circa 50.000 Nederlandse werknemers.³ Ter vergelijking: de maakindustrie, bestaande uit kleine en middelgrote ondernemingen die zich bezighouden met recycling, metaalverwerking, etc., draagt circa 9% bij aan de economie en creëert 800.000 duizend banen.

Uit recent onderzoek blijkt dat juist energie-intensieve bedrijven als Yara en Shell, die nu roepen om overheidssteun, de afgelopen jaren een steeds groter deel van hun winsten aan aandeelhouders hebben uitgekeerd – geld dat ook in de verduurzaming van hun activiteiten had kunnen worden geïnvesteerd.⁴ Zo keerde Yara vorig jaar vrijwel al haar winsten uit. Sinds 2022 heeft Shell inmiddels 20% van haar eigen aandelen ingekocht, waardoor het dividend per aandeel in drie jaar tijd met een kwart is gestegen. Ondertussen gaf Nederland in 2023 ruim €40 miljard uit aan subsidies en belastingvoordelen die direct of indirect fossiele bedrijven bevoordelen – een industrie waarvan al heel lang duidelijk is dat deze niet duurzaam is. Juist deze energie-intensieve bedrijven zouden het meest profiteren van een generieke verlaging van

¹ Brief van de provincie Zuid-Holland en de gemeente Rotterdam, gesteund door Havenbedrijf Rotterdam, Economic Board Zuid-Holland en Deltalinqs, aan de leden van het kabinet d.d. 5 februari 2025. Oproep van VNO-NCW aan de minister van Klimaat en Groene Groei van 19 februari 2025.

² S. Gaastra, Het eeuwige tekort vraagt om keuzes, *ESB*, 109(4829).

³ R. van Tilburg, Den Haag gokt verkeerd: de toekomst ligt bij de maakindustrie, *EW*, februari 2025.

⁴ I. van Staveren, Shell zet aandeelhouders nog steeds op een voetstuk, ten koste van de schatkist, *Trouw*, 6 augustus 2024.

de energiekosten. Het Nederlandse belastinggeld kan beter worden besteed. Dat de industrie voor grote uitdagingen staat en dat de overheid hierin een rol moet spelen, is geen vraag. Maar het is economisch uiterst onverstandig miljarden van de belastingbetaler uit te trekken voor korte termijn lastenverlagingen, zonder gerichte sturing.

Het kabinet moet investeren in die sectoren die een toekomst hebben in Nederland. Dit kan niet in isolatie, maar moet in afstemming met Europa gebeuren. Voor een staalproducent als Tata Steel is het heel onwaarschijnlijk dat er, afgezien van de grote impact op de leefomgeving, een business case is om in Nederland te blijven. Dat neemt echter niet weg dat vanuit strategische overwegingen de productie wel in Europa moet worden gehouden, als men niet afhankelijk wil worden van China of andere landen. Dat vraagt om keuzes op Europees en nationaal niveau. De recente Clean Industrial Deal van de Europese Commissie biedt weliswaar brede steun aan de Europese industrie, maar laat veel strategische beslissingen over aan de lidstaten. Hier ligt een kans, én een verantwoordelijkheid voor Nederland om slimme keuzes te maken.

Het uitblijven van keuzes heeft grote nadelen. We laten de status quo voortmodderen en verspillen schaarse middelen aan het kunstmatig verlengen van de levensduur van sectoren zonder toekomst in Nederland. Het zou niet de eerste keer zijn dat we die fout maken – denk aan de mislukte steun voor de scheepsbouw in Rotterdam of Nedcar. Deze voorbeelden bevestigen: we kunnen onze middelen veel effectiever inzetten.

Door gericht te investeren liggen er enorme kansen. Door te kiezen creëren we letterlijk ruimte voor sectoren die onze welvaart op langere termijn versterken. Denk daarbij aan de problematiek rondom netcongestie, waardoor op dit moment volgens nieuw ambtelijk onderzoek ruim 20.000 bedrijven op de wachtlijst staan, waaronder meer dan honderd van de snelst groeiende bedrijven. Of neem de krapte op de arbeidsmarkt waardoor innovatieve bedrijven, maar ook strategische sectoren zoals defensie niet aan het benodigde personeel komen. Slimme keuzes zijn niet alleen nodig, maar urgent.

Nederland kan het zich niet permitteren fundamentele keuzes langer voor zich uit te schuiven. Een sterke economie is voortdurend in beweging – en in tijden van transitie des te meer. Geld, ruimte, netcapaciteit, duurzame energie en arbeid zijn schaars en moeten strategisch worden ingezet. Daarom roepen wij het kabinet op om niet langer te dralen en keuzes te maken over de toekomst van de Nederlandse industrie, met name de basisindustrie. Investeer in duurzame alternatieven, stimuleer bedrijven die bijdragen aan de groene economie en zorg ervoor dat Nederland koploper wordt in plaats van achterblijver. Niet met een blik op de korte termijn, maar met een oog voor de lange termijn en de welvaart van toekomstige generaties.

De keuze is nu. Laten we dit samen doen, slim en met het oog op de toekomst.

Hoogachtend,

Prof. dr. Barbara Baarsma (Universiteit van Amsterdam), **Prof. dr. Roel Beetsma** (Universiteit van Amsterdam), **Prof. dr. Marjan Hofkes** (Vrije Universiteit Amsterdam), **Prof. dr. Karen Maas** (Erasmus Universiteit Rotterdam), **Prof. dr. Robbert Maseland** (Radboud Universiteit), **Prof. dr. Mark Sanders** (Maastricht University), **Dr. Florian Sniekers** (Tilburg University), **Drs. Hans Stegeman** (Triodos Bank, Erasmus Universiteit Rotterdam), **Prof. dr. Irene van Staveren** (Erasmus Universiteit Rotterdam), **Em. Prof. dr. Ir. Jan van Ours** (Erasmus Universiteit Rotterdam), **Drs. Rens van Tilburg**, (Vrije Universiteit Amsterdam), **Prof. dr. Harmen Verbruggen** (Vrije Universiteit Amsterdam), **Prof. dr. Dennis Vink** (Nyenrode Business Universiteit)